

ДІАЛОГ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ УЧНІВ

Визнання діалогу як найбільшої цінності у цивілізованому світі, як важливого чинника, завдяки якому люди вдосконалюються, стають духовно розвиненішими, наразі є актуальним, як ніколи. Діалог, з одного боку, позбавляє людину відчуття самотності, а з іншого - дає можливість знайти точки дотику з іншими людьми, віднайти в них часточку себе. У діалозі людина формується і самовизначається, виявляючи свої індивідуальні особливості.

Вагоме значення в розробленні окресленої проблеми мають роботи Б. Ананьєва, Л. Божович, О. Запорожця, О. Леонтєва, Х. Лійметса, А. Мудрика, В. М'ясищева, де розкриваються теоретичні положення спілкування. Принципам діалогічного мислення в сучасній науці присвячено праці Л. Владиченко, Н. Гринчишин, Г. Кучинського, Л. Озадовської тощо.

На думку Л. Озадовської, цінність саме діалогу полягає в тому результаті, якого досягають суб'єкти. Діалог - спосіб або засіб досягнення цього результату. Це і є основною відмінністю між діалогом і звичним спілкуванням або комунікацією, які можуть здійснюватися заради самого факту спілкування. Водночас кожен конкретний діалог має свою певну мету, а успішність його визначається рівнем реалізації поставленої мети [1, с. 129].

Діалог - це особлива форма взаємодії партнерів, вважає Г. Кучинський, здійснювана за допомогою висловлювань, побудованих із знаків природної мови. Поведінка кожного із співрозмовників у діалозі визначається не тільки словами партнера, але й розумінням партнера (хто він, до чого прагнути, чи можна йому довіряти і т.ін.) і розуміння себе [2, с. 39-40].

Особливістю діалогічного мовлення є те, що воно відбувається, як правило, за безпосереднього контакт) учасників діалогу, світ однієї людини розкривається для іншої, відбувається взаємний обмін емоціями, інтересами, знаннями.

Здатність до ведення діалогу зароджується у дитинстві і передбачає формування вмінь виражати свою думку, розуміти співрозмовника, знаходити спільне чи навпаки - знаходити відмінності, доповнювати одне одного, обґрунтовувати свою

позицію, інформувати і переконувати, висловлювати емоційне ставлення до отриманої інформації.

Комунікативні цілі обумовили появу таких функціональних типів діалогів: діалогу-повідомлення інформації, діалогу-запиту інформації, діалогу-спонукання, діалогу-розпитування. Ці функціональні типи діалогу сукупно вимагають прояву загальних комунікативних умінь, пов'язаних з аналізом та оцінкою особистих навчально-мовленнєвих ситуацій, а також уміння користуватися як вербальними, так і невербальними засобами спілкування.

Окрім загальних, кожен тип діалогу передбачає наявність часткових комунікативних умінь:

- діалог-запит інформації: вміння вибудовувати і ставити запитання; вміння доречно використовувати різноманітні репліки-стимули; вміння правильно вживати паузи у мовленні; вміння запитувати додаткову інформацію;

- діалог-повідомлення інформації: вміння побудувати інформативно значущий текст; уміння логічно мислити і правильно реалізовувати свій задум, уміння звертати й утримати увагу, правильно звернутися до співрозмовника;

- діалог-спонукання: вміння сформулювати і відповідним тоном виголосити прохання, наказ; уміння доречно вживати спонукальні речення у репліці-стимулі; вміння уточнити завдання;

- діалог-розпитування: уміння самовизначатися щодо одержуваної інформації; вміння сформулювати, проблемні питання, що підтримують діалог; уміння побудувати комунікативно доцільну стратегію і тактику мовної поведінки [2, с. 375-376]

Отже, успіх діалогічного спілкування залежить, по-перше, від бажання людини бути залученою до діалогу, по-друге, від уміння реалізувати наміри, що дають змогу встановити контакт і порозумітися з іншими людьми.

Список використаних джерел

1. Озадовська Л. В. Парадигма діалогічності в сучасному мисленні: монографія [Текст] / Л. В. Озадовська. - К. : ПАРАПАН, 2007. - 164 с
2. Риторика: Учебник [Текст] / [под общ. ред. Н. А. Ипполитовой]. - М. : Проспект, 2006, - 448 с.